

Hellenic Evaluation Society Review

No 1 (2017)

HELLENIC EVALUATION SOCIETY REVIEW - ISSUE 1

**Stufflebeam, D. L., & Shinkfield, A. J. (2007).
Evaluation Theory, Models, & Applications.**

Θανάσης Καραλής

doi: [10.12681/eea.40213](https://doi.org/10.12681/eea.40213)

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Stufflebeam, D. L., & Shinkfield, A. J. (2007). Evaluation Theory, Models, & Applications.

San Francisco: Jossey-Bass. 736 σελ. ISBN 978-1-118-06318-7

Θανάσης Καραλής

Καθηγητής Πανεπιστημίου Πατρών

Επιλέξαμε να παρουσιάσουμε το συγκεκριμένο βιβλίο των Stufflebeam και Shinkfield γιατί είναι ένα από τα πλέον αναλυτικά και περιεκτικά συγγράμματα για την επιστημολογική συγκρότηση, τις θεωρητικές προσεγγίσεις και τις εφαρμογές της αξιολόγησης. Ο πρώτος των συγγραφέων, Daniel L. Stufflebeam, είναι σίγουρα μια από τις εμβληματικές μορφές της αμερικανικής σχολής αξιολόγησης. Ανήκει στην πρώτη γενιά των σημαντικών θεωρητικών (Scriven, Madaus, Stake, Patton, House, κ.ά) που από τα μέσα της δεκαετίας του 1960 και εντεύθεν είχαν σημαντική επίδραση σε αυτό που σήμερα αποκαλούμε θεωρία και πράξη της αξιολόγησης. Διετέλεσε καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Western Michigan (Distinguished Professor and Harold and Beulah McKee Professor of Education) και ιδρυτής του Κέντρου Αξιολόγησης στο Πανεπιστήμιο Ohio State (1965), όπου και διαμόρφωσε το μοντέλο CIPP (Context, Input, Process, Product). Με περισσότερες από 12.000 αναφορές στο έργο του, αν και σε προχωρημένη ηλικία, εξακολουθούσε έως πρόσφατα να εργάζεται μαζί με τον Michael Scriven στο Κέντρο Αξιολόγησης του Πανεπιστημίου Western Michigan αναπτύσσοντας καταλόγους ελέγχου (evaluation checklists) για μια πληθώρα διαφορετικών προγραμμάτων και εφαρμογών. Ο δεύτερος συγγραφέας Anthony Shinkfield έχει διακριθεί για τη συνεισφορά του στην αξιολόγηση εκπαιδευτικών οργανισμών και προγραμμάτων στην Αυστραλία. Αυτό είναι το τρίτο βιβλίο που εκδίδουν από κοινού (μετά τα Systematic Evaluation το 1985 και Teacher Evaluation το 1995). Σημειώνουμε ότι το βιβλίο είναι δομημένο σε μορφή πανεπιστημιακού συγγράμματος μεταπτυχιακού επιπέδου και λόγω της εμβέλειας και της πληθώρας των θεμάτων που καλύπτει μπορεί να αποτελέσει ένα πλήρες εγχειρίδιο για τα θεωρητικά ζητήματα και τις πτυχές διεξαγωγής μιας αξιολόγησης.

Το πρώτο μέρος του βιβλίου καλύπτει τα επιμέρους θέματα για τη θεωρητική θεμελίωση του πεδίου της αξιολόγησης. Εκκινώντας από τη σημασία της αξιολόγησης για όλα τα πεδία παρέμβασης, οι συγγραφείς επιχειρούν να ορίσουν την έννοια, καθώς και να την οριοθετήσουν έναντι συγγενών εννοιών όπως είναι η ποιότητα, ο έλεγχος και η βελτίωση μιας παρέμβασης. Μια πληθώρα υποκείμενων εννοιών και ζητημάτων εξετάζονται στα κεφάλαια του πρώτου μέρους, όπως τα κριτήρια απόδοσης, οι συγκριτικές προσεγγίσεις της αξιολόγησης, η χρήση και κοινοποίηση των αποτελεσμάτων μιας διαδικασίας αξιολόγησης, ο ρόλος του αξιολογητή και η αξιολόγηση ως επάγγελμα (profession). Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το κεφάλαιο για την ιστορική εξέλιξη του πεδίου, όπου επιχειρείται μια περιοδολόγηση της σύγχρονης ιστορίας της αξιολόγησης. Εδώ οι συγγραφείς διακρίνουν πέντε περιόδους: την προ του Tyler περίοδο (Pre-Tylerian) που οριοθετείται έως το 1930, την εποχή του Tyler (Tylerian age) από το 1930 έως το 1945, την περίοδο της «αθωότητας» (1946-1957), την περίοδο του ρεαλισμού (1958-1972) και

την περίοδο του επαγγελματισμού (1973 έως σήμερα). Πρόκειται για μια περιοδολόγηση που φέρει έντονη τη σφραγίδα της αμερικανικής σχολής αξιολόγησης: η μεν περίοδος του ρεαλισμού ουσιαστικά είναι η εποχή της αύξησης των χρηματοδοτήσεων για τη διενέργεια αξιολογήσεων στις ΗΠΑ, που είχε ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη τυπολογιών και μοντέλων αξιολόγησης, ενώ η περίοδος του επαγγελματισμού παραπέμπει στην θεσμική κατοχύρωση και την ακαδημαϊκή αναγνώριση της αξιολόγησης. Στο πρώτο μέρος εξετάζονται και τα ζητήματα της αξιολόγησης προγραμμάτων (με ιδιαίτερη έμφαση στη σημασία της θεωρίας και των συγκεκριμένων της αξιολόγησης), των προτύπων αξιολόγησης και της αξιολόγησης του ανθρώπινου δυναμικού.

Στο δεύτερο μέρος, που φέρει τον ευρηματικό τίτλο «Μια αξιολόγηση των προσεγγίσεων και μοντέλων αξιολόγησης», οι συγγραφείς επιχειρούν μια κριτική επισκόπηση των ευρύτερα χρησιμοποιούμενων προσεγγίσεων και μοντέλων αξιολόγησης, εκκινώντας αρχικά από την ταξινόμηση τους και την οριοθέτηση τους έναντι των ψευδο-αξιολογήσεων (pseudoevaluations). Στο μέρος αυτό εξετάζονται είκοσι έξι προσεγγίσεις και μοντέλα από την άποψη της θεωρητικής τους συγκρότησης, ενώ στο τρίτο μέρος του βιβλίου επιλέγεται η διεξοδική εξέταση των ευρύτερα διαδεδομένων μοντέλων αξιολόγησης. Πρόκειται για μοντέλα αξιολόγησης που έχουν εφαρμοστεί σε μεγάλη κλίμακα τα τελευταία σαράντα χρόνια. Ο αναγνώστης του βιβλίου θα εντοπίσει στο τρίτο μέρος πολύτιμες αναφορές που προκύπτουν από την εμπειρία της εφαρμογής αυτών των μοντέλων. Ιδιαίτερες ενδιαφέρουσες είναι οι αναφορές στο μοντέλο CIPP, στην «πελατοκεντρική» (consumer-oriented) προσέγγιση του M.S. Scriven, στο μοντέλο της ανταποδοτικής αξιολόγησης του Robert Stake και στο μοντέλο της εστιασμένης στη χρήση αξιολόγησης του M. Patton. Αξίζει να αναφερθεί ότι οι συγγραφείς δεν συμπεριλαμβάνουν στα εξεταζόμενα μοντέλα το μοντέλο της ενδυναμωτικής αξιολόγησης (empowerment evaluation) του D. Fetterman, ένα ευρύτατα διαδεδομένο μοντέλο, το οποίο μάλιστα έχουν ήδη εντάξει στις ψευδο-αξιολογήσεις στο προηγούμενο κεφάλαιο. Είναι γεγονός ότι η διαμάχη αναφορικά με το μοντέλο αυτό εκτυλίσσεται με αμείωτη ένταση στους κόλπους της AEA (American Evaluation Association) τα τελευταία είκοσι χρόνια, ωστόσο ακόμη και η κριτική που γίνεται εδώ θεωρούμε ότι παρουσιάζει αδυναμίες και δεν θεμελιώνει επαρκώς την ένταξη του συγκεκριμένου μοντέλου στην κατηγορία των ψευδο-αξιολογήσεων.

Το τέταρτο μέρος του βιβλίου είναι αφιερωμένο στις πρακτικές διαστάσεις και τη διεξαγωγή των διαδικασιών αξιολόγησης. Εδώ καλύπτονται, από διαφορετικές μάλιστα οπτικές, ζητήματα όπως ο σχεδιασμός και τα βήματα των διαδικασιών αξιολόγησης, ο προϋπολογισμός μιας αξιολόγησης, η ανάλυση και σύνθεση των ευρημάτων και η κοινοποίηση των αποτελεσμάτων (δόμηση αναφοράς και επιλογή αποδεκτών). Τέλος εξετάζεται το ζήτημα της μετα-αξιολόγησης (metaevaluation), υιοθετώντας κατά βάση την οπτική του M. S. Scriven. Η μετα – αξιολόγηση (δηλαδή η αξιολόγηση μιας αξιολόγησης), που θεωρείται από τους συγγραφείς επαγγελματική υποχρέωση των αξιολογητών, εξετάζεται τόσο από θεωρητική (επαισιολογικοί προσδιορισμοί, αιτιολόγηση της ανάγκης) όσο και από πρακτική άποψη (βήματα και κατάλογοι ελέγχου).

Συμπερασματικά, το βιβλίο των Stufflebeam και Shinkfield, συνιστά μια επιτομή των βασικών θεωρητικών αναζητήσεων και των πλέον διαδεδομένων πρακτικών εφαρμογών των τελευταίων σαράντα ετών στο πεδίο της αξιολόγησης και από την άποψη αυτή είναι ένα πολύτιμο εργαλείο για σπουδαστές, ερευνητές και επαγγελματίες της αξιολόγησης.

Η επιλογή για την παρουσίαση του βιβλίου συνέπεσε με την αναγγελία του θανάτου του D. L. Stufflebeam, ο οποίος έφυγε από τη ζωή σε ηλικία 80 ετών στις 23 Ιουλίου 2017.